

ГОТУЄМОСЬ ДО ЗОВНІШНЬОГО НЕЗАЛЕЖНОГО ОЦІНЮВАННЯ

Загальні поняття про ЗНО

Зовнішнє незалежне оцінювання - процес визначення рівня навчальних досягнень випускників загальноосвітніх навчальних закладів (ЗНЗ) установами, що не залежать від загальноосвітніх та вищих навчальних закладів. В Україні такими установами є Український центр оцінювання якості освіти (УЦОЯО) та дев'ять регіональних центрів, включаючи Вінницький регіональний центр оцінювання якості освіти (ВРЦОЯО), організований у травні 2006 року.

Запровадження ЗНО відбувається з метою забезпечення конституційних прав громадян на рівний доступ до якісної освіти, утвердження справедливості в державі, сприяння інтеграції України в європейський освітній простір.

Дане оцінювання є:

- **зовнішнім**, оскільки процедура відбувається на базі спеціально підготовлених пунктів тестування і виключає можливість оцінювання навчальних досягнень учнів у своєму навчальному закладі;
- **незалежним**, бо здійснюється організацією, яка не залежить і не підпорядкована ЗНЗ і ВНЗ, хоч тісно співпрацює з ними;
- **об'єктивним**, оскільки ставить однакові вимоги та забезпечує рівні умови всім учасникам в Україні;
- **прозорим**, бо забезпечує можливість спостереження з боку громадськості за дотриманням усієї процедури;

- *шансом* для учнів при вступі до вищого навчального закладу.

У зв'язку з широкомасштабним впровадженням ЗНО 2007р. в Україні вважаємо доцільним відповісти на деякі запитання:

1. Чому інструментом ЗНО є тест?

Тести мають суттєві переваги над іншими інструментами перевірки знань, умінь та навичок школярів:

- вони високо технологічні, можуть розроблятися, проводитися і перевірятися з використанням комп'ютерної техніки;
- вимагають порівняно незначних часових затрат для використання і перевірки;
- придатні для контролю високих рівнів навчальних досягнень, оскільки важливою є не тільки кінцева відповідь, а й розвиток дії, що приводить до неї;
- процес перевірки стає об'єктивним і мінімально залежить від особистої думки вчителя.

Остання з наведених вище переваг тестів над іншими засобами перевірки рівня навчальних досягнень є найбільш суттєвою, оскільки учні та їх батьки, керівники навчальних закладів на перше місце серед вимог до оцінювання ставлять його об'єктивність.

2. Які тестові завдання будуть використані в ЗНО 2007 р.?

У практиці ЗНО з різних предметів будуть використані наступні форми тестових завдань:

2.1. завдання закритої форми, з варіантами відповідей на вибір:

- з однією правильною відповіддю;
- з кількома правильними відповідями;
- завдання на встановлення відповідності (логічні пари);

- завдання на встановлення правильної хронологічної чи логічної послідовності.

2.2. Завдання відкритої форми:

- з короткою відповіддю;
- з розгорнутою відповіддю.

3. Чому завдання ЗНО мають саме такий рівень складності?

Рівень складності завдань ЗНО пов'язаний з цілями та вимогами ВНЗ III- IV рівнів акредитації. Оскільки сертифікати УЦОЯО приймають усі ВНЗ України, то й тестові завдання повинні нести селекційне навантаження, тобто завдання мають бути такими, щоб визначити найкращих учнів, які готові продовжити навчання у ВНЗ III-IV р. а. і, відповідно, за складністю вони не можуть ототожнюватися із завданнями державної підсумкової атестації. Проте зміст всіх тестових завдань ЗНО відповідає вимогам навчальних програм для середніх навчальних закладів та не виходить за їх межі.

4. Яким чином обраховується кількість завдань у тестовому зошиті?

Кількість завдань у тестовому зошиті визначається необхідністю максимально відобразити зміст чинних навчальних програм та діючими санітарними нормами. Як свідчить практика (апробація) матеріалів тестування, відповідна кількість тестових завдань забезпечує повну і об'єктивну перевірку знань учнів з предмета.

5. Чому варто сприяти впровадженню ЗНО?

Технологія проведення ЗНО стимулює учнів краще вчитися, формує у них відповідальність за навчання, ставить випускників із різних соціальних прошарків у рівні умови, зменшує різницю між вимогами середніх і вищих навчальних закладів.

Залучення представників громадських організацій, ЗМІ за дотриманням всіх процедур робить процес прозорим і контрольованим.

Формат проведення ЗНО у 2007 році визначається Наказом Міністерства освіти і науки від 13.10.2006 року №701 «Про організаційні заходи щодо підготовки та проведення у 2007 р. зовнішнього незалежного оцінювання та моніторингу якості освіти випускників навчальних закладів системи загальної середньої освіти», згідно з яким 117 тис. випускників ЗНЗ України будуть учасниками ЗНО. Оскільки це лише третина потенційних абітурієнтів 2007 р., то для кожної області встановлені квоти учасників з числа випускників. Для Вінницької – 2,5 тис. учнів, Житомирської – 1,9 тис. учнів, Хмельницької – 2,1 тис. учнів.

Наказом визначено графік проведення ЗНО:

21 квітня 2007р. - українська мова;

28 квітня 2007р. - математика або історія (на вибір учня).

Особливості підготовки до ЗНО учителів та учнів

Роль учителя в підготовці учнів

- Для успішної підготовки учнів до зовнішнього незалежного оцінювання вчителю рекомендується підібрати комплект навчальних засобів: навчальні програми з предмета, «Інформаційні матеріали», підготовлені Українським центром оцінювання якості освіти, шкільні підручники, довідники, збірники тестових завдань та інші посібники. Користуватись варто тільки тими підручниками, посібниками та збірниками, що рекомендовані МОН України та УЦОЯО.
- Готувати учнів до ЗНО рекомендуємо вчителю на різних етапах навчання:
  - під час вивчення нового матеріалу;

- під час перевірки знань (тестові завдання різної форми для поетапного контролю, тематичні та підсумкові тестові завдання);
  - для закріплення нового матеріалу (індивідуальні й групові тестові вправи);
  - як домашнє завдання (тестові завдання для самоконтролю).
- Рекомендуємо учням виконувати тестові завдання із предметних збірників «Інформаційні матеріали» УЦОЯО, які навчають працювати динамічно, дотримуючись визначених часових параметрів, дають можливість практикуватися на бланках відповідей.

Найскладнішим, як показав попередній досвід, є виконання завдання відкритої форми з розгорнутою відповіддю. Щоб допомогти учням підготуватися до таких завдань, учителям необхідно подати їм певні рекомендації (див. рекомендації для вчителів – предметників).

Поради учням для підготовки до зовнішнього незалежного оцінювання:

- визначити мету власного навчання;
- навчитися працювати самостійно;
- повторювати навчальний матеріал, систематизувати його, робити необхідні записи та періодично виконувати тести;
- взяти участь у пробному тестуванні;
- детально опрацювати «Інформаційні матеріали» УЦОЯО;
- цікавитися матеріалами тестування на сайті Українського центру оцінювання якості освіти.

Рекомендації в допомогу учневі щодо тактики виконання тестів

Для того, щоб Ви могли впевнено впоратися з тестом у напруженій екзаменаційній обстановці пропонуємо деякі найбільш прямі й універсальні рецепти із приводу тактики їхнього виконання.

- **Тренуйтеся!** Перед офіційним тестуванням варто виконувати якнайбільше тестів – просто заради тренування. Це дає можливість познайомитись з типовими конструкціями тестових завдань, а також отримати досвід самостереження й оптимальної саморегуляції під час тестування.
- **Поспішайте!** Тренуйтеся із секундоміром у руках. Засікайте час виконання тестів, обмежуйте його.
- **Пропускайте!** Треба навчитися пропускати важкі або незрозумілі завдання. Пам'ятайте: у тесті завжди знайдуться такі, з якими Ви обов'язково впораєтесь. Просто нерозумно недобрати балів тільки тому, що Ви не дійшли до «своїх» завдань, а «застрягли» на тих, навчальний матеріал яких невідомий. Звичайно, така тактика може принести успіх далеко не завжди. Якщо тест побудований за принципом «сходів» і починається з легких питань, то не варто пропускати всі перші завдання.
- **Виключайте!** Багато завдань можна швидше вирішити, якщо не шукати відразу правильну відповідь, а послідовно виключати ті, які явно не підходять.
- **Думайте тільки про поточне завдання!** Коли Ви бачите нове завдання, забувайте все, що було в попередньому. Думайте тільки про те, що кожне нове завдання – це шанс набрати бали.
- **Читайте завдання до кінця!** Поспіх не повинен приводити до того, що Ви будете намагатися зрозуміти умови завдання за «першими словами» і добудувувати кінцівку у власній уяві. Це вірний спосіб зробити прикрі помилки в питаннях.

- **Не засмучуйтеся!** Навіть якщо Вам здається, що Ви допустили занадто багато помилок і просто завалили тест, пам'ятайте, що дуже часто таке відчуття є помилковим: при порівнянні Ваших результатів з іншими може з'ясуватися, що інші допустили ще більше помилок. У підсумку Ви одержите якщо не найвищий тестовий бал, то цілком пристойний.
- **Заплануйте два кола!** Сплануйте час виконання тесту таким чином, щоб пройти всі завдання «по першому колу». Тоді Ви зможете повернутися до складних завдань, які Вам спочатку довелося пропустити.

Методичні рекомендації вчителям для підготовки учнів до зовнішнього незалежного оцінювання

Підготовка до зовнішнього незалежного оцінювання з української мови в 2007 році

Програмові вимоги до ЗНО з української мови укладені відповідно до вимог, які подані у програмі з рідної мови для загальноосвітніх навчальних закладів, що посилять мотивацію учнів до вивчення рідної мови.

Тестування триватиме 180 хвилин.

Тест складається з 3 субтестів:

I субтест: 38 завдань закритої форми, 5 відкритих завдань з короткою відповіддю.

II субтест: 10 закритих завдань з вибором однієї правильної відповіді до тексту .

III субтест: написання твору-роздуму.

**На виконання 53 завдань I і II субтестів відведено 120 хвилин,
на написання тексту-роздуму (субтест III) – 60 хвилин.**

Завдання закритої форми мають на меті перевірити навчальні досягнення учнів на рівні лінгвістично-змістової лінії. Завдання відкритої форми перевіряють мовленнєво-змістову лінію.

Мовний курс для загальноосвітніх навчальних закладів насамперед має забезпечити учням уміння ефективно користуватися мовою як засобом пізнання та комунікації. Робота над теорією мови, формуванням знань про мову підпорядковується інтересам розвитку мовлення. Перевірити навички мовленнєвої діяльності учнів можливо лише за допомогою завдань відкритого типу.

У І субтесті будуть використані завдання закритої форми з варіантами відповідей на вибір:

1) З однією правильною відповіддю.

Зразок завдання:

Граматичний зв'язок порушено в словосполученні:

- А пам'ятник Т. Шевченка;
- Б прийти о п'ятій годині;
- В у зв'язку з виданою постановою;
- Г зраджувати ідеали;
- Д дякувати батькові.

2) З кількома правильними відповідями.

Зразок завдання:

Позначте рядки, у яких усі слова пишуться з префіксом с-:

- А (з,с)понукаати, (з,с)плавити, (з,с)класти, (з,с)чепити;
- Б (з,с)формувати, (з,с)хибити, (з,с)тримуваний, (з,с)пиляний;
- В (з,с)тулити, (з,с)шити, (з,с)худнути, (з,с)купатися;
- Г (з,с)хвалювати, (з,с)фокусувати, (з,с)творити, (з,с)фотографувати;
- Д (з,с)твердження, (з,с)хованка, (з,с)постереження, (з,с)сушити;
- Е (з,с)стурбований, (з,с)починути, (з,с)ходження, (з,с)корочений.

3) На встановлення відповідності між назвами типів простих речень та варіантами речень, назвами способів творення слів та варіантами слів тощо.

Зразок завдання:

Установіть відповідність між реченнями та їх характеристиками:

А Означено-особове речення	1. Сонним холодом од трав віє.
Б Неозначено-особове речення	2. Хліб-сіль їж, а правду ріж.
В Узагальнено-особове речення	3. Квітчастий луг і дощик золотий.
Г Безособове речення	4. За правду, браття, єднаймося щиро. 5. Зламали калину, зв'язали в пучки.

4) Завдання, які передбачають вибір з мікротексту слова чи речення, що містять певне мовне явище.

Зразок завдання:

Встановіть відповідність між частинами мови та виділеними словами, які в тексті позначені цифрами:

Я все глибше поринав у світ поезії Павла Тичини, вражаючись (1)його (2)надзвичайно чутливим вслуховуванням у мелодіку строф, ритму, звуків і (3)намагаючись відчутти дивовижну музикальність світосприйняття поета в його спогадах, оповіданнях, (4)почутих під час спільних поїздок по Україні.

- А іменник
- Б прикметник
- В займенник
- Г дієприслівник
- Д дієприкметник
- Е прислівник

5) Відкриті завдання з короткою відповіддю.

Зразок завдання:

Прочитайте другу частину фразеологізмів

- А ...волю язикові;

- Б ...нагінку;
- В ...припарки;
- Г ...прочухана.

В усіх фразеологічних зворотах на місці крапок уживається слово ... .

II субтест репрезентує завдання на аналіз тексту.

Мета цього завдання - виявити рівень розуміння самостійно прочитаного тексту, уміння чітко сформулювати відповідь на запитання за його змістом. Запропоновані питання передбачають розуміння тексту учнем на трьох рівнях:

- рівень змісту: розуміння тематики тексту, тематики окремого абзацу, пряме і метафоричне значення слів та словосполучень, розуміння і формулювання головної думки тексту, розуміння думки автора;
- рівень будови (композиції) тексту: уміння аналізувати будову тексту (вступ, основна частина, висновки); належність тексту до певного стилю мовлення; розуміння функції окремого абзацу в загальній структурі тексту;
- рівень комунікативного призначення: розуміння мети, з якою було створено текст, розпізнавання адресата мовлення.

Зразок завдання:

Прочитайте уважно текст. Виконайте завдання 44-53 до нього. Із чотирьох варіантів відповідей виберіть ОДНУ ПРАВИЛЬНУ.

Феномен Стуса

(1-3) На сьогоднішній хвилі оновлення ім'я Стуса увійшло в життя українського народу як важливий чинник пробудження і самоусвідомлення, набуло значною мірою символічного значення.

(4-8) В історії кожної національної культури були свої подвижники. Що ж до культури української, то вона давала особливо вдячний ґрунт для подвижництва, інакше вона просто не могла б вижити в тих жорстких і неповноцінних умовах, які визначила їй історія. Дух Шевченка витає над нею, невблаганно шукаючи все нових втілень, і одним з них став Василь Стус.

(9-17) Досвіді Шевченка належить особливе місце в поезії Стуса. Це щось незмірно вагоміше від суто літературного впливу. Недарма Ю. Шевельов писав:

“Шевченко для нього - як українська мова. Він нею пише, він нею дихає, він кує й перековує її, як велить творчий дух. Не можна собі уявити Стуса поза українською мовою, не можна його уявити поза Шевченковою стихією.” То, справді, глибоко внутрішня єдність, генетичний духовний зв'язок при гострому запереченні наслідування шевченківських форм, інерції “шевченківського кожуха”. Стусову поетику, його ”образ вірша” єднає з Шевченком своєрідний кругообіг образів, глобальна повторюваність певних мотивів і форм.

(18-23) З перших кроків свого творчого самовиявлення Стус брав на себе багато. Вже в ранніх віршах болісно шукає втраченої гармонії зі світом, цілісності – не ситої і ледачої, а тієї, що її треба виборювати дорогою ціною – пізнанням самого себе, готовністю не зрадити себе. “Як вибухнути, щоб горіть?!” – так звучить у Стуса вічне гамлетівське запитання. Його життєва модель – втілення принципу: між високою ідеєю та життєвим вибором, між словом і вчинком немає відстані, немає суперечності.

(24-28) Саме цим насамперед зумовлена особлива значущість Стусового образу буття для нашої людини, яку привчали бути рабом обставин, об'єктом чиеїсь волі, а не суб'єктом в його самовиявленні й самоутвердженні. З цим пов'язана й особлива вага Стусового слова. Воно підтверджене вчинком, “забезпечене нерозмінним запасом правди і ціною власного життя” (Євген Сверстюк), тому й не сприймається як фраза.

(29-39) Доводиться чути, що вся сила поезії Стуса - в тих ідеях, які вона несе в собі, в образі автора, тоді як суто поетичних відкриттів тут небагато. На цій підставі його як традиціоналіста протиставляють новаторам . Та з огляду на нашу історичну, національну долю така поезія завжди була актуальною, лишаючись головним , а подекуди чи не єдиним чинником національно-культурного самоствердження. У місткому афористичному слові вона несла правду всупереч заборонам, насильству, фальсифікації. А що за таке слово дорого треба платити – здоров'ям, долею, самим життям (і платили, платили сповна!), - воно не сприймалося як фраза, набувало ваги й закличної сили. Можливо, настане колись такий час, коли ми будемо справді вільними серед рівних - тоді й відмовимося від поетичної публіцистики, але ще не час... І, очевидно, сила поезії Стуса, її здатність зворушити глибинні шари свідомості читача зумовлена не тільки **(40-44)** сумою істин, висловлених у ній. Інша річ, що “секрети поетичної творчості” Стуса не лежать на поверхні, не заявляють голосно про себе. Вони – у “непомітних” взаєминах традиційних і новаторських начал, у непідвладності моді, в майстерному опануванні смисловими глибинами слова, в умінні віднайти різні смислові шари й глибоко заховані асоціативні зв'язки, символічне підґрунтя слова й образу.

(45-50) Сьогоднішня популярність імені Стуса виникла на гребені політичної хвилі. Вона зумовлена навалом пізнання того, що замовчувалося, душилося, а насправді було і є гордістю нації. Широкий загаль знає передусім ім'я Стуса: душі, згодовані сурогатами, вабить образ праведника. І що більше його поезія наближатиметься до людей, то глибин ніші смислові пласти відкриватимуться в ній. Час уже, нарешті,

формувати смаки не дешевими ерзацами поезії, а такими чистими й справжніми взірцями, як Стусове слово.

(51-56) Якби життя Стуса склалося інакше, пролягло б у звичному, “спокійному” річищі, без трагічних випробувань, ми, без сумнівів, мали б поета інтелектуально наповненого, з високою мистецькою ерудицією, оригінальним переосмисленням світового мистецького досвіду, що для української поезії з її вічно актуальною небезпекою провінціалізму – життєво важливо. Але то був би вже інший поет. Феномен Стуса постав саме на такому історичному тлі. І саме такий Стус дорогий нам.

За М. Коцюбинською

(628 слів)

Завдання 44-53 до тексту

44. Справедливість думки: “На сьогоднішній хвилі оновлення ім’я Стуса ввійшло в життя українського народу як важливий чинник пробудження й самоусвідомлення, набуло значною мірою символічного значення” (рядки 1-3) доводять висловлювання з тексту:

- 1) Сьогоднішня популярність імені Стуса виникла на гребені політичної хвилі. Вона зумовлена навалом пізнання того, що замовчувалося, душилося, а насправді було і є гордістю нації (рядки 45-47).
- 2) Вже в ранніх віршах (Стус) болісно шукає втраченої гармонії зі світом, цілісності – не ситої і ледачої, а тієї, що її треба виборювати дорогою ціною – пізнанням самого себе, готовністю не зрадити себе (рядки 18-21).
- 3) “Секрети поетичної творчості” Стуса у непомітних взаєминах традиційних і новаторських начал, у непідвладності моді (рядки 40-42).
- 4) ...З огляду на нашу історичну, національну долю така поезія завжди була актуальною, лишаячись головним, а подекуди чи не єдиним чинником національно-культурного самоствердження (рядки 31-33).

А 1-е висловлювання

Б 2-е висловлювання

В 3-е висловлювання

Г 4-е висловлювання

45. Принцип “між високою ідеєю і життєвим вибором, між словом і вчинком немає відстані, немає суперечності” (рядки 22-23) характеризує натуру

- А рішучу
- Б цілісну
- В віддану
- Г нерозважливу

46. Доказ того, що життя і творчість В. Стуса є подвижництвом, містять висловлювання з тексту:

- 1) В історії кожної національної культури були свої подвижники. Що ж до культури української, то вона давала особливо вдячний ґрунт для подвижництва, інакше вона просто не могла б вижити в тих жорстких і неповноцінних умовах, які визначила їй історія (рядки 4-7).
- 2) У місткому афористичному слові вона (така поезія) несла правду всупереч заборонам, насильству, фальсифікації. А що за таке слово дорого треба платити - здоров'ям, долею, самим життям (і платили, платили сповна!), - воно не сприймалося як фраза, набувало ваги і закличної сили (рядки 33-36).
- 3) Що більше його (Стусова) поезія наблизатиметься до людей, то глибинніші смислові пласти відкриватимуться в ній (рядки 48-49).
- 4) Широкий загаль знає передусім ім'я Стуса: душі, згодовані сурогатами, вабить образ праведника (рядки 47-48).

- А 1-е висловлювання
- Б 2-е висловлювання
- В 3-е висловлювання
- Г 4-е висловлювання

47. Загальним щодо інших є зміст висловлювання

- А Шевченко для нього – як українська мова (рядок 11).
- Б Стусову поетику, його “образ вірша” єднає з Шевченком своєрідний кругообіг образів (рядки 15-16).
- В Досвідіві Шевченка належить особливе місце в поезії Стуса (рядок 9).
- Г То, справді глибоко внутрішня єдність при гострому запереченні наслідування шевченківських форм, інерції “шевченківського кожуха” (рядки 13-15).

48. У вислові “Досвідомі Шевченка належить особливе місце в поезії Стуса. Це щось незмірно вагоміше від суто літературного впливу” (рядки 9-10) автор говорить про

- А епігонство
- Б прихильність
- В наслідування
- Г спадкоємність

49. У реченні “ З перших кроків свого творчого самовиявлення Стус брав на себе багато”

- А немає фразеологізмів
- Б ужито фразеологізм “брати на себе”
- В ужито фразеологізм “ брати на себе багато”
- Г ужито фразеологізм “творче самовиявлення”

50. Стусове запитання “Як вибухнути, щоб горить?!” означає

- А роздвоєність, сумнів
- Б занурення в роздуми, нездатність діяти швидко й рішуче
- В невідворотну потребу в рішенні перед серйозним кроком
- Г визначення творчої позиції, життєвий вибір

51. Висловлення “Доводиться чути, що вся сила поезії Стуса – у тих ідеях, які вона несе в собі, в образі автора, в той час як суто поетичних відкриттів тут небагато”

(29-30) є в тексті:

- А висновком з попереднього роздуму автора
- Б тезою автора, яку він має підтвердити або спростувати
- В формулюванням проблеми, спірного питання
- Г аргументом, доказом, що підтверджує або спростовує тезу автора

52. Думку про те, що поетичних відкриттів у творчості Стуса небагато, він є традиціоналістом, а не новатором, найкраще спростовує висловлювання:

- 1) Можливо настане колись такий час, коли ми будемо справді вільними серед рівних – тоді й відмовимося від поетичної публіцистики, але ще не час...(рядки 37-38).
- 2) Ми, без сумніву, мали б поета інтелектуально наповненого, з високою мистецькою ерудицією (рядки 52-54).
- 3) І що більше його поезія наблизатиметься до людей, то глибинніші смислові пласти відкриватимуться в ній. Час уже, нарешті, формувати смаки не дешевими ерзацами поезії, а такими чистими і справжніми взірцями, як Стусове слово (рядки 48-50).
- 4) ...”Секрети поетичної творчості “ Стуса у “непомітних” взаєминах традиційних і новаторських начал, у невідповідності моді, в майстерному опануванні смисловими глибинами слова, в умінні віднайти різні смислові шари й глибоко заховані асоціативні зв’язки, символічне підґрунтя слова й образу (рядки 40-44).

А 1-е висловлювання

Б 2-е висловлювання

В 3-е висловлювання

Г 4-е висловлювання

53. Посилання автора на “непомітні” взаємини традиційних і новаторських начал

(41-42) у поезії В. Стуса заперечує думку про те, що він як традиціоналіст протистоїть новаторам (49), оскільки

А традиціоналіст і новатор – у тексті антоніми, а традиційний і новаторський – ні

Б слова в обох парах – антоніми

В традиціоналіст і новатор – антоніми, а традиційний і новаторський – синоніми

Г слова в обох парах належать до однієї тематичної групи.

III субтест – це відкрите завдання, яке передбачає написання творчороздуму.

Зразок завдання:

Складіть і запишіть роздум про те, що таке шляхетність.

Результати, що очікують від випускника, який виконає відкрите завдання, повністю збігаються із програмовими вимогами до написання творів-роздумів у загальноосвітніх навчальних закладах:

- створювати тексти (розмірковування);
- добирати аргументи, які підтверджують тезу (тези)
- робити висновок;
- використовувати знання з літератури, історії в новій ситуації;
- актуалізувати проблему; прив'язати її до сучасного життя;
- логічно пов'язувати речення в тексті;
- демонструвати причинно-наслідкові зв'язки (аргумент — висновок).

Оцінюватись відкрите завдання буде за такими критеріями:

Критерії оцінювання		Кількість балів
Зміст тексту	1. Чітке формулювання тези висловлювання	2,1,0
	2. Переконаливість аргументів (не менше як два), їхня доцільність	2,1,0
	3. Використання прикладів: а) з художньої літератури (інших видів мистецтва)	2,1,0
	б) прикладів з історії, суспільно-політичного життя, прикладів із власного життя	2,1,0
	4. Логічність і послідовність викладу думок	2,1,0
	5. Відповідність висновку тезі й наведеним аргументам	2,1,0
	Усього	12

Грамотність			
	Орфографія і пунктуація	Лексична, граматична, стилістична	Кількість балів
Мовленнєве оформлення	0	1	12
	1 (негруба)	2	11
	1	3	10
	1+1 (негруба)	5-6	9
	3	5-6	8
	4	5-6	7
	5-6	7-8	6
	7-8	7-8	5
	9-10	7-8	4
	11-12	9-10	3
	13-14	9-10	2
	15-16	9-10	1

Учителеві доцільно ознайомити випускників із цими критеріями. Аналогічні відкриті завдання з розгорнутою відповіддю слід пропонувати учням під час підготовки до ЗНО.

Готуючи учнів до ЗНО з української мови, учитель може використовувати:

- Інформаційні матеріали «Зовнішнє оцінювання з української мови», які містять програмові вимоги, демонстраційний варіант тестового зошита й бланки відповідей А і Б;
- підручники та посібники з української мови, рекомендовані МОН України, перелік яких надрукований в Інформаційному збірнику МОН України, №№ 25-27, вересень 2006; збірники та посібники, рекомендовані УЦОЯО.

Працюючи з інформаційними матеріалами, учневі необхідно ознайомитись з розділом, який подає програмові вимоги до ЗНО з української мови. Необхідно ретельно читати інструкції до кожної частини тесту. Важливо, щоб, використовуючи інформаційні матеріалами, учень вчився працювати з тестовими завданнями закритої і відкритої форми.

***Інформаційні матеріали
про зовнішнє незалежне оцінювання
з математики 2007 року***

Тестові завдання ЗНО укладені згідно чинних нормативних документів: навчальної програми для середніх загальноосвітніх навчальних закладів, програми вступних випробувань до вищих навчальних закладів України та програмових вимог зовнішнього оцінювання з математики.

Загальні висновки про рівень знань і вмінь учнів з математики на основі аналізу статистичних даних ЗНО 2006 року

1. Більшість учасників тестування засвоїли програмовий матеріал на середньому та достатньому рівнях навчальних досягнень.
2. Учні володіють основними методами розв'язування математичних задач. Більшість учасників тестування вміють виконувати завдання на стандартне застосування програмового матеріалу за відомими алгоритмами та зразками. Однак заміна звичних формулювань умов задач, збільшення кількості логічних операцій під час їх розв'язування, необхідність інтерпретації одержаної відповіді з урахуванням умови задачі привели до зменшення кількості школярів, які успішно виконали завдання.
3. Більшість учнів засвоюють теоретичний зміст курсу математики старшої школи формально, що часто призводить до появи відповідей, неприйнятних у межах даної умови задачі відповіді.
4. Випускники продемонстрували низькі результати розв'язання текстової задачі і задачі на відсоткові розрахунки. Складними для учнів виявилися завдання з розділів "Тригонометрія" та "Елементи комбінаторики, початки теорії ймовірностей та елементи статистики".

5. Учні виявили недостатньо розвинені навички письмової математичної аргументації, що призвело до втрати балів за розв'язання відкритих завдань з розгорнутою відповіддю. Здебільшого це стосується завдання з геометрії.

Загальні відомості про ЗНО 2007 року з математики

- Тестування триватиме 3 години (180 хвилин).
- У ЗНО будуть використані наступні форми тестових завдань: закриті завдання з вибором однієї правильної відповіді, завдання відкритої форми з короткою відповіддю, завдання відкритої форми з розгорнутою відповіддю.
- Зошит міститиме **38** завдань, із них 30 - з алгебри і початків аналізу, 8 – з геометрії.
- Максимальна кількість балів, яку можна набрати, правильно розв'язавши всі завдання зошита з математики - **64** бали.
- Максимальна кількість балів, яку можна набрати, правильно розв'язавши всі завдання з алгебри і початків аналізу - **50** балів.
- За кожне правильно виконане завдання *Частини1* учень одержує **1 бал**.
- За кожне правильно виконане завдання *Частини2* учень одержує **2 бали**.
- За правильно виконане завдання *Частини3* з геометрії (*завдання №36*) учень одержує **4 бали**, а з алгебри і початків аналізу - **10 балів** (4 бали за *завдання №37* і 6 балів за *завдання №38*).

Приклад відкритого завдання з розгорнутою відповіддю з алгебри і початків аналізу (4 бали)

Побудуйте графік функції:

$$y = \frac{\sqrt{x} + |\sqrt{x} - 2|}{2}.$$

Розподіл кількості завдань у зошиті з математики на ЗНО 2007 року

Навчальний предмет	Розділ	Кількість завдань			
		Частина 1	Частина 2	Частина 3	%
Алгебра і початки аналізу	Числа і вирази	6	3	2*	24
	Рівняння і нерівності	4	5		27
	Функції	5	3		24
	Елементи комбінаторики, початки теорії ймовірностей та елементи статистики	1	1	-	5
Геометрія	Планіметрія	2	1	1**	9
	Стереометрія	2	2		11

* - завдання з алгебри і початків аналізу;

** - завдання з геометрії.

Методичні рекомендації вчителям щодо підготовки учнів до ЗНО

1. Динамічно вивчати програмовий матеріал з математики, що передбачає розвивальну мету.
2. Продемонструвати випускникам всі форм тестових завдань.
3. Застосовувати тестування в навчальному процесі (у вигляді самостійних, домашніх, контрольних робіт тощо), що сприятиме виробленню в учнів навиків роботи з тестовими завданнями. Важливо привчати учнів виконувати завдання не лише правильно, але й швидко, щоб максимально наблизити їх до умов, у яких випускники працюватимуть під час зовнішнього оцінювання. Слід познайомити учнів з алгоритмами виконання тестових завдань різних форм, аналізувати результати тестування, виявляти типові помилки й визначати шляхи їх усунення.

4. При розв'язуванні завдань відкритої форми наголосити на важливості обґрунтування основних етапів розв'язання, з посиланням на відповідні математичні факти (властивості, теореми, ознаки тощо). Звертати увагу на те, що рисунки до задач повинні бути чіткими, з дотриманням правил побудови (паралельність, відношення довжин відрізків, зображення невидимих ліній тощо), побудова додаткових елементів (при їх потребі) - обґрунтована.
5. Удосконалювати навички усного рахунку, оскільки при проведенні ЗНО заборонено використовувати калькулятор для обрахунків.
6. Звертати увагу учнів на формальну сторону заповнення бланків.
7. Звернути увагу на критерії оцінювання відкритого завдання, зразки яких є в «Інформаційних матеріалах» УЦОЯО 2006, 2007 років.

Підготовка до зовнішнього незалежного оцінювання з історії в 2007 році

Зміст та структура тесту визначені завданнями та Програмовими вимогами ЗНО з історії.

Тестування з історії у 2007р. триватиме 3 години (180 хвилин), кількість завдань становитиме - 65. Кожна особа, яка проходить тестування, отримає індивідуальний екзаменаційний комплект, що складається з тестового зошита та бланків відповідей **A** та **B** до нього.

Відсоток завдань тестового зошита укладені таким чином, що відображають вимоги ЗНЗ до випускників та вимоги вищих навчальних закладів до абітурієнтів:

- історія України XX - початку XXI ст. — 50% завдань;
- історія України від найдавніших часів до початку XX ст. — 25% завдань;
- всесвітня історія XX - початку XXI ст. - 25% завдань.

Розділи програми і кількість завдань тесту 2007 відображені в таблиці

№	Розділи програми	Кількість завдань бланка А	Кількість завдань бланка Б
Історія України від найдавніших часів до початку ХХ ст.			
1	Історія України від найдавніших часів до 1569 р.	6	3
2	Історія України (1569 р. – п. п. ХVІІІ ст.)	7	
3	Історія України у другій половині ХVІІІ ст. на початку ХХ ст.	6	
Історія України ХХ – початку ХХІ ст.			
4	Історія України. Новітній період (1914–1939)	10	3
5	Історія України. Новітній період (1939 – початок ХХІ ст.)	11	
Всесвітня історія ХХ початку ХХІ ст.			
6	Всесвітня історія. Новітній період (1914–1939)	9	1
7	Всесвітня історія. Новітній період (1939 – початок ХХІ ст.)	9	
Усього		58	7

Типи та форми тестових завдань, які будуть в тесті з історії 2007 р.

1. Завдання закритої форми, з варіантами відповідей на вибір:

- Завдання з однією правильною відповіддю складаються зі вступного запитання та чотирьох варіантів відповідей серед яких потрібно вибрати один правильний.

Зразок завдання :

Позначте назву країни, економічний розвиток якої протягом 1920-х рр.. був „новою ерою процвітання” („проспериті”).

- А Голландія
- Б Німеччина
- В США
- Г Польща

Зразок заповнення бланка відповідей:

А Б В Г

		X	
--	--	---	--

- Завдання з кількома правильними відповідями складається зі вступного запитання (містить ввідний матеріал-текст, таблицю, графік, фото, карикатуру тощо) та переліку варіантів відповідей, серед яких потрібно вибрати всі правильні.

Зразок завдання:

Позначте оборонні бої, які вела Червона армія на території України на початку війни: (4 правильні відповіді)

- А Керченсько-Феодосійська десантна операція.
- Б Танкова битва на лінії Луцьк – Броди – Рівне – Дубно.
- В Оборона Києва.
- Г Битва біля урочища Шумейки на Полтавщині.
- Д Оборона Одеси.
- Е Битва під Харковом.

А Б В Г Д Е

	X	X	X	X	
--	---	---	---	---	--

- Завдання на встановлення відповідності (логічні пари) складається зі спільного вступного запитання та чотирьох завдань, позначених буквами (або цифрами), до кожного з яких потрібно дібрати один варіант відповіді.

Зразок завдання:

Установіть відповідність: між назвами повоєнних міжнародних конференцій і домовленостями, що стали результатом їх роботи.

Основи:

Варіанти вибору:

А Паризька

Б Вашингтонська

В Генуезька

Г Лозаннська

1. Підписання мирного договору між радянською Росією та Німеччиною у Рапалло.

2. Підписання мирного договору з Туреччиною та врегулювання проблеми проток Босфору та Дарданелл.

3. Підписання Рейнського гарантійного пакту.

4. Підписання договорів про розмежування сфер впливу на Тихому океані та Далекому Сході.

5. Підписання мирного договору з Німеччиною.

Зразок заповнення бланку відповідей:

А	5
Б	4
В	1
Г	3

- Завдання на встановлення правильної хронологічної послідовності складається зі вступного запитання та чотирьох подій, позначених буквами. У завданні потрібно розташувати події у правильній послідовності, де перша подія відповідає цифрі «1», друга - «2» тощо.

Зразок завдання:

Розташуйте події в хронологічній послідовності:

- А Урочисте проголошення „Акта злуки” УНР та ЗУНР
- Б Проголошення незалежності УНР
- В „Другий зимовий похід” армії УНР
- Г Прийняття Конституції УРСР

Зразок заповнення бланку відповідей:

1	Б
2	А
3	В
4	Г

2. Завдання відкритої форми, у яких відсутні варіанти відповіді. До завдань такого типу належать:

- Завдання з короткою відповіддю. В умові такого завдання є вимога написати дату, термін, назву події або місцевості, населеного пункту, тобто дати конкретну відповідь. Завдання формулюються так, щоб вони мали єдину правильну стислу відповідь.

Зразок завдання:

Прочитайте уривок і напишіть назву поняття, яке відповідає зазначеному явищу: У квітні-травні 1947 р. була проведена операція „Вісла”. В ході її українці, що проживали у прикордонних з УРСР районах, були переселені на Захід і північ Польщі. Їхнє майно конфісковано.

Зразок заповнення бланку відповідей:

д	е	п	о	р	т	а	ц	і	я										
---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

- Завдання на аналіз джерела, спираючись на систему запитань.

Зразок завдання:

Прочитайте текст та дайте відповідь на запитання до нього.

Англійський письменник Артур Кестлер про своє перебування в Україні

“Щоранку в харківських газетах я читав звіти про виконання й перевиконання плану, про змагання між сповненими ентузіазму ударними бригадами, про героїв праці, представлених до ордена Червоного прапора, про заводи, побудовані на Уралі. Я бачив фотографії усміхненої молоді, що несе прапори, або екзотичних літніх узбеків, котрі з мудрою посмішкою схилилися над букварем. І ні слова про голод, про тиф, про село, що гине. Офіційно жодного голоду не було, про нього лише сухо згадували, вдаючись до натяків: “Труднощі на фронтах колективізації”. Слово “труднощі” – одне з найбільш уживаних у радянському жаргоні, за його допомогою катастрофи зводяться до мінімуму, а досягнення відповідно роздуваються. Та що там. Газети не згадували навіть про відсутність електрики в самому Харкові – республіканській столиці. Ми

жили, немов у сні: газети писали про якусь іншу країну, створювали іншу реальність, абсолютно недотичну з нашим повсякденним життям. Країну вкривала щільна ковдра мовчання, і ніхто за межами вузького кола посвячених не міг скласти повну картину зі шматочків мозаїки”.

1. До якої групи історичних джерел належить наведений уривок? (1 бал)
2. Висловіть припущення, коли А. Кестлер перебував в Україні? Спираючись на документ, обґрунтуйте своє припущення. (2 бали)
3. Що приховувалося, а що висвітлювалося радянською пресою? (2 бали)
4. Кого мав на увазі автор, говорячи про “вузьке коло посвячених”? (1 бал)
5. Про який захід культурного будівництва згадує автор? З якою метою він здійснювався? (2 бали)
6. Спираючись на знання курсу історії, наведіть приклад кого з іноземців та чому радянське керівництво запрошувало в СРСР? (2 бали)

Завдання з розгорнутою відповіддю (есе).

Зразок завдання:

Охарактеризуйте нову економічну політику більшовиків

До написання есе ставлять такі вимоги:

Есе з історії має містити одну чи кілька тез. Кожна теза має бути сформульована як варіант розв'язання якоїсь проблеми. Кожна теза має бути підкріплена логічними аргументами та історичними фактами. Наведені аргументи і факти слід узагальнити у висновках. Висновки не можуть суперечити один одному та історичній правді.

Розподіл завдань у тестовому зошиті 2007р.

Форми тестових завдань	Розділи програми						
	Історія України					Всесвітня історія	
	до 1569р.	1569р.- пер.пол. ХУІІст	Др. пол. ХУІІІст. - поч.ХХст	1914р.- 1939р.	1939р.-поч. ХХІст.	1914р.- 1939р.	1939р.- поч.Х ХІст
з вибором однієї правильної відповіді	4	4	4	7	7	7	7
з вибором кількох правильних відповідей	1	1	1	1	2	1	1
на встановлення відповідності	1	1	-	1	1	1	-
на встановлення правильної послідовності	-	1	1	1	1	-	1
з короткою відповіддю	1	-	1	1	1	1	
З розгорнутою відповіддю	1			1			

Загальні висновки про рівень знань і вмінь учнів з історії на основі аналізу статистичних даних ЗНО 2006 р.

- Більшість учасників тестування засвоїли програмовий матеріал на середньому (55%) та достатньому (35%) рівнях навчальних досягнень.
- Недостатніми є навички роботи учнів з картою, визначенням правильного твердження, поняттями та термінами, позаяк саме в цих завданнях є найбільше помилок
- Потребують більшої уваги вивчення питань історії культури та економіки.